Budapest, 24. April 1908. ALLGEMEINE **XXI-ster Jahrgang. Nr. 78.**

Politikai, közgazdasági és zsidó felekezeti hirlap.

JÜDISCHE ZEITUNG.

Organ für Politik, Volkswirthschaft und jüdisch-konfessionelle Interessen.

אלגעמיינע יידישע צייטונג

אָרגאן פיר פאָליטיק, האנדעל, פערקעהר אונד יידיש-קאָנפעססיאָנעללע אינטערעססען.

פּראָנומעראציאָנס-פּרייז דעם בלאטטעס:
פיר אסטערייך-אונגארן:
גאנציאהריג 20 קראָנען, האלביאהריג 10 קראָנען, פירטעליאהריג 5 קראָנען.
פיר דאס אויסלאנד:
גאנציאהריג 28 קראָנען, האלביאהריג 14 קראָנ', פירטעליאהריג—7. קראָנ'.

פּראָנומעראציאָנסגעלדער, זאָוויא אללע זענדונגען זינד צו אדרעססירען אן דיא
„Allgemeine Jüdische Zeitung",
Budapest, VI., Pfeiffer-Gasse 19.
אנאָנימע אונד האנקורזע פאָן נעמיינדען ווערדען בלליגסט בערעכנעט.

Megjelenik 5-ször hetenkint (szombat, vasárnap és izr. ünnepek kivételével).
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VII., Sip-utcza 19. sz.
Előfizetés: ¼ évre 5 korona. Hirdetések mérsékelt dijszabás szerint.
Kiadótulajdonos és felelős szerkesztő: Groszberg Lipót.

איינאונדצוואנציגסטער, יאהרגאנג נומ' 78

אייגענטהימער אונד רעדאקטאר:
לעאָפּאָלד (אריה) גראָסבערג.

ב"ה. פרייטאג, כ"ג ניסן, תרס"ח.

ייעניגען דער ג' הערען אבאָננענטען דערען פּראָנומעראציאָן אם 1. מאי אבלייפט, זאָ ייא יענע, דערען אבאָננעמענט אם 15. אפּריל צו ענדע גינג, ווערדען אום שלייניגע ערנייערונג דעזעלבען דרינגענד ערזוכט, דאמיט אין דער צוזענדונג דעס בלאטטעס קיינע שטאָרונג איינטרעטע.

איינע פיינליכע אפפאַיר.

— יודען אונד דער פאפּסט. —

אין דער „סיקסטינישען קאפּעללע", דאס הייססט אין דער אייגענען קירכע דעס פּאפּסטעס אים וואטיקאן צו ראָם, האבען 3 פערזאָנען, דיא לײדער – וועגן איך נור דעם נאמען נאך – יודען זינד, איינע אפפאַיר הערויפבעשוואָרען, דיא פיר דיא געזאממט-יודענהייט איבערויס פיינליך איזט. איינער דיעזער 3 פערזאָנען ווירד נאָמליך איינע „האָסטיענשאָנדונג" אונטערשאָבען, אונד וויא דאס געגענאיבער דען יודען פאָן אלטערס הער צו געשעהען פּפלעגט, וויל מאן איך יעטצט דען פעהלער איינעס יודען דער געזאממטהייט דעם יודענטהומס איף דאס קערבהאָלץ שרייבען.

אום דיא טראגוויטע איינער האָסטיענשאָנדונג צו ערמעססען, מוס מאן פאָלגענדעס וויססען: „האָסטיען" הייססען קליינע, רונדע דינגע, פאָן אונגעזייערטעם ווייצען-בראָד געבאקקענע שייבען מיט דעם זיננבילד דעם געקרייציגטען שטיפטערס דער כריסטליכען רעליגיאָן. אין דער קאטהאָלישען קירכע ווירד דער האָסטיע, דיעזעלבע אנבעטונג ערוויעזען, דיא דער גאָטטהייט זעלבסט געביהרט. מאן רייכט עס אין דער קירכע גלייכזאם אלס אָסטער-אָפּפער אונד עס ווירד פאָן דען גלייביגען אנדאכטספאָלל פערשלוקקט.

דיעזען פיר דיא כריסטענהייט אללערהייליגסטען געגענשטאנד געשאָנדעט צו האבען, זאָלכע בלבולים וואורדען דען יודען שאָן צו בעגינן דעם 16. יאהרהונדערטס געמאכט אונד האטטען פאָלטערונגען, אויסטרייבונגען אונד מארטערטאָדע פיעלער יודען צור פאָלגע.

וואס דען געגענווארטיגען פאַ-פאלל אנבעלאנגט, זאָ האטטען דער ויענער „יידישע" אקאדעמיע-פּראָפעססאָר דר' זיגמונד פּיילבאָגען, דעססען פרויא אונד זיינע שוואָגערין פרויא דר' בערגזאָהן זיך דורך דיא עמפּפעהלונג דעס אָסטערייכישען באָטשאפטערס צו ראָם אם אָסטער-זאָננטאג איינלאסס אין דיא סיקסטינישע קאפּעללע פערשאפפט, וואָ געראדע דער פּאפּסט דיא רעליגיאָזען צערעמאָניען פערריכטעטע. — מאן קאנן זיך דענקען, וואס פיר יודען דאס זינד, דיא ענטגעגען דעם יידישען פערבאָטע זיך אין דיא קירכע צו זאָלכען צערעמאָניען דראָנגען. אבער דיא וועלט ערבליקקט אויך אין דעם אונג רעליגיאָזעסטען יודען נור דען יודען אונד אימפּוטירט איהם בייא פעהלערן יידישע בעווגגרינדע. זאָ אויך דיעסמאל. פרויא דר' בערגזאָהן האט נאָמליך דיא האָסטיע, וועלכע דער פּאפּסט, דא ער זיא פיר איינע כריסטין האלטען מוססטע, איהר געריכט האטטע, אין גראָססער ערעגונג אויף דעם מונדע פאללען געלאססען אונד ערסט דאנן פערשלוקקט. דעסוועגען ווירד זיא נון דער האָסטיענ-שאָנדונג בעשולדיגט – אין פערגעהען, וועלכעס פערטרעטער דער יודענשאפט וויענס אונד אָסטערייכס פערגעבליך צו פערטהיידיגען. דיא פערנטלאָססטע פערורטהיילונג דער גאנצען האנדלונגסוויזע איזט אין דער יידישען אויפפאססונג בעגרינדעט אונד איך נאָטהיג, דאמיט דער אויסדעהנונג דער בעשולדיגונג אויף דיא געזאממט-יודענהייט נאך מאָגליכקייט פאָרגעבייגט ווערדע.

• • •

איבער דען פיינליכען פאָרגאנג זעלבסט בעריכטעט דיא „אָססערוואטאָרע ראָמאנא", דאס אָרגאן דעס פּאפּסטעס, וויא פאָלגט:

„אלס דיא צערעמאָניע צור „קאָממוניאָן" בעגאנן, זאה מאן דיא דרייא ערוואָהנטען פערזאָנען זיך דעם אלטאר נאָהערן, אלס אָב זיא דיא קאָממוניאָן עבענפאללס עמפּפאנגען וואָללטען. איינער דער אנוועזענדען בעמערקטע אבער, דאס איינע דער דרייא פערזאָנען נאך עמפּפאנג דער קאָממוניאָן איינע בעוועגונג מאכטע, אלס אָב זיא דיא האָסטיע אוים דעם מונדע נעהמען וואָללטע. אונטער לעבהאפטער בעוועגונג דער אנוועזענדען וואורדען דיא דרייא פערזאָנען אין דיא „סאקריסטייא" געפיהרט, וואָ זיא זאָפאָרט איינפערנאָממען וואורדען אונד איהרע קאָנפעססיאָן בעקאננטגאבען. דר' פּיילבאָגען אונד זיינע בעגלייטונג פיגטען הינצו, דאס זיא זיך מיט אנדערען פערזאָנען דעם אלטאר אין דער מיינונג נאָהערטען, עס האנדלע זיך אים איינע איינפאכע הולדיגונג פיר דען פּאפּסט. אלס זיא דאנן בעמערקטען, דאס עס זיך דארום האנדלע, אוים דער האנד דעס פּאפּסטעס זעלבסט דיא קאָממוניאָן צו עמפּפאנגען, זייא עס צו שפּאָט געוועזען, צומאל זיא אוים שייא ניכט מעהר דען מוטה בעזאססען, זיך צוריקצוציעהען. דיא דרייא פערזאָנען ערקלאָרטען, דיא האָסטיע עמפּפאנגען אונד אויך געשלוקקט צו האבען. טהאטזאָכליך וואורדע אויף דעם באָדען דער סיקסטינישען קאפּעללע קיינע שפּור פאָן איינער האָסטיע געפונדען. דיא דרייא פערזאָנען ערקלאָרטע, דורכאוים ניכט דיא אבזיכט געהאבט צו האבען, דיא קאטהאָלישע רעליגיאָן הערויסצופאָרדערן. אָבער עטווא דעם פּאפּסט דיא געבוהרענדע אכטונג צו פערזאָגען, צומאל זיא פיר דען הייליגען פאטער נור געפיהלע דער פערעהרונג עמפּפינדען. דיעזעלבען ערקלאָרונגען וויעדערהאָלטען פּראָפעססאָר פּיילבאָגען אונד זיינע בעגלייטונג געגענאיבער דעם אָסטערייכישאונגארישען באָטשאפטער אם וואטיקאן, זאָוויא געגענאיבער איינעם דייטשען פּריעסטער, אן וועלכען זיא פאָן דעם באָטשאפטער געוויעזען וואָרדען וואָרען. דר' פּיילבאָגען פערזיכערטע דעם לעטצטערען געגענאיבער, ער זייא דורכאוים ניכט אבגענייגט, דיא קאטהאָלישע רעליגיאָן אנצונעהמען."

• • •

דיא איבריגען וועזענטליכען נאכריכטען איבער דען בעדויערליכען פאָרפאלל לויטען פאָלגענדערמאססען:

ר אָ ם, 22. אפּריל.

אלס דער אָסטערייכישע באָטשאפטער ביים וואטיקאן, גראף ס ע י ט ש ע ן, פאָן דעם פאללע דער פאמיליע פּיילבאָגען אין דער סיקסטינישען קאפּעללע קעננטניס ערהיעלט, שפּראך ער אים וואטיקאן זיינע ע נ ט ר י ס ט ו נ ג איבער דאס געשעהענע אוים. נאכדעם ער דען צווישענפאלל דעם אָסטערייכישען מיניסטער דעס אייססערן מיטגעטהיילט האטטע, וואורדע ער אנגעוויעזען, דעם קארדינאל-שטאאטססעקרעטאר דאס טיעפע בעדויערן אונד דיא ענטריסטונג דעס מיניסטערס אָהרענטהאל צים אויסדרוקק צו ברינגען.

וו י ע ן, 22. אפּריל.

דיא „אָסטערייכיש-איזראעליטישע אוניאָן" פעראָפּפענטליכט איינע ערקלאָרונג, אונטער אנדערעם פאָלגענדעס זאגענד:

צור וואהרונג דער פאָליטישען אונד בירגערליכען אינטערעססען דער אָסטערייכישען יודען בערופען, ערקלאָרען וויר אים גייסטע דעס יודענטהומס, וועלכעס דען רעליגיאָזען איינריכטונגען אונד עמפּפינדונגען אנדערסגלייביגער דיעזעלבע אכטונג ענטגעגענבריגגט, דיא עס פיר זיינע אייגענען אין אנשפּרוך נימט, דאס וויר דיא אין דער סיקסטינישען קירכע פאָן איינעם יודען בעגאנגענע פערלעטצונג דער קאטהאָלישען רעליגיאָן אויף דאס טיעפסטע בעדויערן אונד ענטשיעדען פערורטהיילען. וויר זינד אונס בעוואוססט, דאס אללע יודען, וועלכער רעליגיאָזען ריכטונג אימטער, אויף דעמזעלבען שטאנדפּונקטע שטעהען."

וו י ע ן, 23. אפּריל.

הייטע היעלט אָבער-ראבבינער דר' ג י ד ע מ א נ ן אים טעמפּעל אין דער זייטענשטעטענגאססע פאָלגענדע אנשפּראכע:

„עס האט נאך צייטונגס-בעריכטען אין דען לעטצטען טאגען איין עראייגניס שטאטטגעפונדען, וועלכעס אונס אללע אויף דאס טיעפסטע בעטריבטע. טיעף איזט דער עהרפורכטס-וואַרדיגע פאָרגאנג, דער אנגעזיכטס דעם אָבערהויפּטע דער קאטהאָלישען כריסטענהייט, זיינער הייליגקייט דעם פּאפּסטעס, וואָהרענד איינער דער הייליגסטען האנדלונגען דער קאטהאָלישען קירכע זיך צוגעטראגען האט אונד בייא דעם לײדער איינינגע מיטגליעדער אונזערער קולטוס-געמיינדע בעטהייליגט זיין זאָללען, צו בעקלאגען. אונזערע

דיעיעניגען דער ג' הערען אבאננענטען דערען פראנומעראציאן אם 15. אפריל אבליעף, זאוויא יענע, דערען אבאננעמענט אם 1. אפריל צו ענדע גינג, ווערדען אום שליוניגע ערנייערונג דערזעלבען דרינגענד ערזוכט, דאמיט אין דער צוזענ־דונג דעם בלאטטעס קיינע שטערונג איינטרעטע.

איינגעזענדעט.

איינע נאכאהמענסווערטהע טהאט!

ירושלים ט' ניסן תרס"ח לפ"ק.

מיט ריקקזיכט אויף דיא נאָטה, וועלכע בעו"ה זייט גע־רוימער צייט אים הייליגען לאנדע הערשט, האט הערר הער־מאנן ר י י ז מ א נ ן אין ק ל י י נ ו א ר ד י י ן אונ־טער דען אין דער קליינוואררדיינער געגענד הערשענדען גוטס־בעזיטצערן ערדאָפפעל גזאממעלט אונד דיעזע אויף פסח צור פערטהיילונג אונטער דען ארמען דעם אָסטעררייכיש־אונגארי־שען כולל'ס נאך ירושלים געשיקקט. עס זינד 100 מעטער־צענטנער ערדאָפפעל צוזאממענגעקאָממען, זאָ דאס עס דעם פאָרשטאנד אונזערעס כולל'ס ערמאָגליכט וואר, יעדער פא־מיליע איין גראָססערעס קוואנטום ערדאָפפעל צוקאָממען צו לאססען. היעריבער וואר דיא פריידע דער זאָ אנגנעהם איבערראשטען פאמיליען זעהר גראָסס אונד זיא אייססערטען דעז וואונש, דען געעהרטען שפענדערן, בעזאָנדערס אבער דעם אורהעבער דיעזער גליקקליכען אידעע, העררן רייזמאנן, אויך אויף דיעזעם וועגע איהרען דאנק אויסצושפּרעכען — עס וואָרע ווינשענסווערטה, דאס דיעזע האָכהערציגע טהאט אויך דורך אנדערע אונגארלאָנדישע פריינדע פאָן ציון אונד ירושלים נאכגעאהמט ווערדע, אונד דיעס אומזאָ מעהר, אלס ערדאָפפעל אין אונגארן פערהאָלטניסמאָססיג זעהר בילליג, היער אין ארץ ישראל אבער זעהר קאָסטבאר זינד. עס וואָ־רע דאהער געוויססערמאססען: „זה נהנה וזה לא חסר!"

ירושלמי.

ב"ה. **בהסכמת כ"ק ארמו"ר**

הרב הג' הצ' שליט"א אב"ד דפה ד ע ע ש יצ"ו אודיע בזה שבכבוד בנו הרב הג' מו"ה יעקב אלימלך נ"י (אב"ד דק"ק מאראָש־אָוואר) ילמוד עם הישיבה בקיץ הבעל"ט, וכל מי מי ש צריך לידע איזה ענין מישיבתנו, יפנה אלי ה"מ ואשיבנו תיכף איה"ת.

בשם מנהלי הישיבה דפה דעעש יע"א.

הק' דוב בער ווייס, ראש החבורה.

Volkswirthschaft.

אין פאָלגע דעס געסטריגען כריסטליכען פייערטאגעס וואר געסטערן דיא בודאפעסטער באָרזע געשפעררט, דאהער פאָן דיעזעם טאגע קיינע קורז־נאָטירונגען פאָרליעגען.

קאָנקורז. אין דער היעזיגען נייגעגרינדעטען אָרטהאָ־דאָקסען בעט־געגאָססענשאפט איזט דיא שטעללע איינעס שו"ב מומחה, דער פאָן 3 אנערקאננטען גדולי הדור קבלות אונד התרות הוראה בעזיטצט, מנקר, מוהל אונד טי כטיגער בעל תפלה איזט, צו בעזעטצען. וועלבער דארף ניכט יינגער אלס 30 יאהרע זיין. געהאלט פער יאהר 1000, זאנע איינטוויזענד קראָנען נעבסט גאנצער שחיטה אונד נעבענעמאָ־לומענטע. רעפלעקטאנטען וואָללען געפל' איהרע אָפפערטע זאממט אָיגינאל־צייגניססען (קבלות והתרת הוראה) ביז האָכסטענס ראש חדש אייר אן געפערטינטען פאָרשטעהער איינזענדען. רייזעשפעזען ווערדען נור דעם אקצעפטירטען פערגיטעט אונד נור דער בערופענע ווירד צום פראָבעפאָרטראג צוגעלאססען.

Petrozsény, יום ב' אחרי תרס"ח לפ"ק.

Davidovits Dávid, elnök. **Lamm Fülöp,** jegyző.

יונגפערהייראטהעטער שו"ב

מומחה, קינדערלאָז, בעזיטצט שאָנע קבלות, טיכטיגער בעל תפילה ובעל קורא, מוהל, 26 יאהרע אלט, זוכט איינען פאס־סענדען אָרטה' פאָסטען. אדרעססע:

Moskovits Juda, Zsibó, Szilágy megye.

שידוך הגון! פיר איין יונגעס, היבשעס מאָדכען, ממשפחה מיוחסת, הייזליך גוט ערצאָ־גען, ניכט אונגעבילדעט, ווירד פאססענדע פארטהיע געזוכט. נדן י 200 קראָנען (עווענטועלל אויך מעהר). דיא עלטערן דעס מאָדכענס וואָללען נאך דער האָכצייט דאס עהע־פאאר בייא זיך האלטען (אויך 2—3 יאהרע), ביז זיך דעם יונגען פאארע איין מקום פרנסה טריפפט. בעווערבער, וועלכע קענט־ניססע אים יידישען (ישיבה־בחורים ווערדען בעפאָרצוגט), וויא אויך פראָפאנעס וויססען בעזיטצען אונד אונגארישע שטאאטס־בירגער זינד, מאָגען איהרע אנטראָגע זענדען אן

„Glücklich", posterestante, Kishárs, Sáros m.

Thüren u. Fenster, alte und neue Eisenrouleaux mit vollständigem Eisenbeschlag, eiserne Thorgitter, Gartenumzeumungen billig erhältlich bei **Kelemen Mór, Budapest, Nádor-utcza 72—74.**

GUTER RATH! **עצה טובה!**

Wer sicher auf der Classen-Lotterie einen grösseren Gewinn machen will, der bestelle Classenlose nur bei dem für reell allbekannten Hauptcollecteur

Bankhaus Béla Weisz,

Budapest, Király-utcza 30/a.

Preise der Lose: ein Achtel 1.50. ein Viertel 3.—, ein halbes 6.—, ein ganzes 12 K.

שבת אונד יום טוב געשפעררט.

„FELIX"-HEILBAD,

Winter- und Sommer-Curort bei Grosswardein. Reichste Natur-Schwefel-Thermalquelle Europas; Wärmegrad des Wassers 50 Celsius. Heilkraft in Badeform gegen Gicht (Rheuma) und Fluss. Bei Frauenkrankheiten gegen chronische Entzündungen der Gebärmutter und des Eierstockes, gegen Katarrhe und Schwitzungen des Beckens und der Zellenstoffe. In Form der Trinkkur gegen Magenbeschwerden, hartnäckige Stuhlverstopfung, gegen Leberleiden und Krankheiten der Gallenblase. **Bei Gelbsucht und Gallenstein überraschende Heilwirknng.** Mehr als achttausend stabile Badegäste. Stabiler Badearzt und Apotheke. Neu erbautes, glänzend eingerichtetes Hotel mit 45 Zimmern wird am 15. Mai eröffnet. 100 Joch Park, ausgezeichnete Gasthäuser, darunter auch ein **orth. כשר Gasthaus,** billige Speisekarte, Tennisbahn. Ständige Zigeunermusik, jeden Sonntag Militärmusik. Vom 1. Mai täglicher Verkehr von 16 Zügen. Post, Telegraph, Telephon, auch interurban. **Keine Curtaxe, keine Musikgebühr.** Gratisprospekt sendet

die Direktion.

Wichtig für jüdische Eltern!

Die ישיבה einer strengorthodoxen Gemeinde Oberungarns bietet בחורים zwischen 14—18 Jahren aus bemittelten Häusern die beste Gelegenheit, sich für die grössten ישיבות in תורה ויראת שמים בהתמדה רבה vorzubereiten. Die בחורים, welche in einem gemeinsamen Internat mit vorzüglicher Kost und Logis für monatlich 40 Kronen versehen werden, sind auf Schritt und Tritt in der Begleitung eines grossen בחור מופלג ויר"ש, der mit den בחורים sämmtliche שיעורים vorleient und wiederholt und stehen unter der persönlichen Aufsicht des ישיבה-Leiters. — Zur eventuellen Absolvirung der 4 Bürgerschulklassen finden auch dort fleissige בחורים günstige Gelegenheit. Mit Anträgen und um nähere Auskunft wende man sich sofort sub **„Bachurim-Internat"** an die Expedition dieses Blattes.

Sensationelle Erfindung!

„R A T I N" ist das sicherste Mittel zur

Mäuse- u. Rattenvertilgung.

4 Ministerial-Empfehlungen:

1.) v. d. Herrn Minister f. Landw. Domän. u. Forsten, Berlin 20/2. 06. — 2.) v. d. Ministerium d. Innern, Kopenhagen 20/12. 06. — 3.) v. d. grossherzoglich Hessisch. Minister d. Innern 13/4. 07. — 4.) v. d. Hrn Minister f. Landw. Domän. u. Forsten Berlin 15/10. 07.

Viele Tausende Gutachten auch von Militär- und Civilbehörden.

1 Dosis Rattenbazillen sammt Gebrauchsanweisung Kronen 3.—. 1 Dosis Mäusebazillen sammt Gebrauchsanweisung K. 1.80. Prospekte auf Verlangen gratis. **Für grössere Terrains übernimmt die Austilgung dieser schädlichen Thiere mit voller Garantie der ungarländische Generalvertreter der „RATIN" Bakteriologisches Laboratorium A.-G. und Alleinverkäufer des „RATIN"**

HAAN BÉLA, Budapest, VII., Rottenbiller-utcza 26/u.

פערטיגע קליידער אָהנע שעטנז!

Empfehle mein reichsortirtes Lager von Herren- Knaben- und Kinder-Anzügen, wie auch Überzieher und Winterröcke בלי שום חשש שעטנז erzeugt. Referenz: הרב הג' אבדק"ק בודאפעסט. Preise staunend billig. Bestellungen nach Maass werden (mit Ausnahme von שבת ויו"ט) binnen 24 Stunden effektuirt.

Ullmann Samu, Herrenschneider, Budapest, Dob-utcza 20.

18.000 Meter feinster gebleichter, fehlerfreier

RUMBURGER LEINEN-RESTE

Restenlänge 4 bis 18 Meter, für feinste Leib- und Bettwäsche verwendbar, sind um

50 Heller per 1 Meter

abzugeben. Ausgewählte, von 14 bis 18 Meter lange Reste 55 Heller. Probesendung mindestens ein 5 Kilo-Paket (circa 45 Meter) per Nachnahme.

Leinenweberei Karl Kohn, Nachod 18 (Bömen)

ב"ה אחרי אשר הבע"ב היקרים דעדתנו נ"י הסכימו

להחזיק איזו בחורים פה בעירנו

ה'־נאנאש ללמוד אצל אדומו"ר הרב המה"ג הגאון אב"ד דפה שליט"א ולהמציא למו די ספוקם וארוחתם דבר יום ביומו, אכן רק מועטים במספרם עד חמשה עשרה לכל היותר מאותן שחוץ לעירנו, לזאת אראה זאת להודיע לבחורים חשובים מופלגי תורה כי אלו אשר יקדימו יהי' מהזריזין והנשכרין.

הק' אשר ארי' ווידער, שו"ב וש"ץ דפה האידו־נאנאש.

Grosse Auswahl in Schafwollstoffresten

für Herrenanzüge et Ueberzieher, wie auch für Damenkostume en gros und en detail, zu staunend billigen Preisen erhältlich bei

Punz A. Samu, **Budapest, VII. ker., Kazinczy-utcza 49.**

שבת אונד יום טוב שטרענג גע שפעררט.

Löcherige Strümpfe gibt's nicht mehr,

wenn Sie die echt amerikanische **Stoppmaschine** gebrauchen, welche jedes Tuch und jede Leinwand ausbessert. Erhältlich bei:

BRÜDER WIEG,
Budapest, V., Franz Deák-G. 16.

Per Stück K. 3,50 bei Frankosendung.

שטרענג כשר־ע אונד פרימא

זעלכוואארען

עמפפיעהלט דיא ערסטע לעמבערגער זעלכוואארען־פאבריק

Blankenstein & Fränkel,

LEMBERG, Gazowagasse 10.

רעפערענצען: לעמבערגער ראבבינאט, זאָוויא זאממטליכע גראָססערע גאליציישען רבנים, וויא: אב"ד דק"ק קראקא, טארנאָוו, רזעשאָוו, פשעמישל, סאמבאָר או' ז' וו'.

אנשפראכע צו יעדער

עלעגענהייט (בר־מצוה, פערלאָבונג, האָכצייט, חינוך או' ז' וו'. ווירד דייטש אָדער אונגאריש אונד העבראיש גען איינזענדונג פאָן 5.35 קראָנען פערפאססט. גראָססערע רעדען אָדער פאָר־טראָגע לויט איבעראיינקאָממען. שטרענגסטע דיסקרעציאָן אנפראגען ווערדען נ ו ר געגען רעטור־פאָרטאָ בעאנט־וואָרטעט.

Dornbusch Mór, Budapest, VII., Nagydiófa-u. 12.

KOKUSFETT של פסח verlässlich orth. כשר, versenden wir in 5 Kilo Blechdosen um Kronen 6.40 franko überallhin. **En gros zu jeweiligen billigsten Tagespreisen.** Jeder Sendung wird orth. הכשר beigelegt.

REBENWURZEL & GRAUSZ,
Budapest, VI., Laudon-utcza 3/a.

פיר ברוכליידענדע

ראדיקאלע הילפע אָהנע אָפעראציאָן! פערלאנגען זיא גראטיס אונד פראנקאָ דיא נייא ערשיענענע בראָשירע דעס

M. Freylich,

Erfinder der k. k. patentirten Bandagen,

Lemberg, Grodecka 35.

דיא ליידענדען מיססען בייא מיר פערזאָנליך ערשיינען אונד איינינע טאגע פערבלייבען בעהופס בעלעהרונג אונד צוועקק־מאָססיגער אנלעגונג דער באנדאזשע.

Druck von FRIED & KRAKAUER, Budapesf, Pfeifergasse Nr. 10.

Eigenthumer und verantvortlicher Redacteur LEOPOLD GROSZBERG.

ערהאָב געגען וועלטנער דיא פערליימדונגס-קלאגע. אויף פערלאנגען וועלטנער'ס ווארדע דער געריכטסהאָף אין פרעססבורג צור פערהאנדלונג דיעזעס פראצעססעס דעלעגירט, דיא דענן אויך פאָרגעסטערן דאָרט בעגאָננען האט. אלס צווייט-אנגעקלאגטער שטעהט גאבריעל שווארץ פאָר געריכט, דער עבענפאללס נעגען טיסא פערליימדערישע בעהויפטונגען פאָרגעבראכט האט. אויף פערלאנגען דער אנגעקלאגטען ווארדע גראף טיסא טעלעגראפיש צור פערהאנדלונג פאָרגעלאדען.

* (איין בלוט-בלבול אין ראאב.) אין דיעזער שטאדט ערשטאטטעטע דער מאלאָגער פערדינאנד באראָשש ביי דער פאָליציא דיא אנציגע, דאס זיין 7-יאָהריגעס טאָכטערכען מאריע שפורלאָז פערשוואונדען זיא. ביים אונטערשרייבען דעם פראָטאָקאָללס זאגטע ער: „עס איזט ערוויעזען, דאס דיא יודען איהר אָסטערן כריסטענבלוט בענאָטהיגען." דיא פאָליציא זוכטע אונד פאנד נאָך אם זעלבען טאגע דאס מאָדכען, דאס זיך אין דער שטאדט פעראירט האטטע.

* (געגען דיא רויבמאָרדערישען ציגיינער,) דיא אים יולי פ' י' ביי דער פיסטא דאנאָש דען גאסטווירטה מאראוואש, דעססען פרויא, איין 17-יאָהריגעס מאָדכען אונד דען קוטשער טאבאני ערמאָרדעט, דאס גאסטהויז אויסגערויבט אונד אנגעצינדעט האבען, בעגאנן היער פאָרגעסטערן דיא שוואורגעריכטס-פערהאנדלונג. דיא 17 אנגעקלאגטען, דארונטער אויך מעהרערע וויי-בער, פערלעגען זיך האַרטנאָקקיג אויף דאס לייגנען, אָבוואָהל ביי איהנען בלוט-בעפלעקקטע באנקנאָטען אונד מעהרערע געגענשטאָנדע געפונדען ווארדען, דיא דען ערמאָרדעטען געהאָרטען. דיא מייסטען דער אנגעקלאגטען געשטעהען, דאס זיא נור פאָם שטעהלען לעבען, אבער פאָם מאָרד וואָללען זיא ניכטס וויססען. — אין דער געסטריגען פערהאנדלונג טראט דיא קליינע, קוים 14 יאהרע אלטע ציגיינערין ראָזא לאקאטאָש, דיא עבענפאללס אלס בעשולדיגטע פערהאפטעט ווארדע, אלס „קראָנצייגין" געגען דיא גאנצע ציגיינער-באנדע אויף. זיא האט דיא איינצעלהייטען דער מאָרדטהאטען פאָן דען ציגיינערן זעלבסט ערצאָהלען געהאָרט אונד זאגט איהנען אללעס, וואס זיא געטהאן האבען, אינס געזיכט. זיא ווירד דעסהאלב פאָן דען אנגעקלאגטען אין אָפפענער פערהאנדלונג בעשימפפט אונד בעדראָהט.

* (צור ערמאָרדונג דעס גאליצישען שטאטטהאלטערס) גראפען פאָטאָצקי ווירד אויס לעמבערג געמעלדעט: אלס ערנסטע קאנדידאטען פיר דען וואקאנט געוואָרדענען שטאטטהאלטער-פאָסטען ווערדען דער אין סאיבוש וואָהנענדע ערצהערצאָג קארל שטעפאן אונד דער רייכסראטהס-אבגעאָרדנעטע דר' באָברזשינסקי גענאננט. — דיא פערהאפטעטע מוטטער דעס מאָרדערס שיצינסקי בעגאנן איינען „הונגער-סטרייק"; זיא פערווייגערט דיא אננאהמע פאָן נאהרונג, אום — וויא זיא זאגט — אויף דיעזע ווייזע איהרען טאָד הערבייצופיהרען. זיא ווארדע אינס אינקוויזיטענשפיטאל געבראכט, וואָ מאן איהר מיט צוואנג נאהרונג בייברינגען וויללל.

* (אין אנגעלעגענהייט דעס מיללאָנען-הויפט-טרעפפערס) דער האנדעלס- אונד געווערבע-באנק אין באיא, וואָפאָן וויר זיינערצייט בעריכטעט האבען, בעגאנן פאָרגעסטערן ביים דאָרטיגען שוואורגעריכט דיא שלוסספערהאנדלונג געגען דיא ביידען באנקבעאמטען אלעקסאנדער וואגנער אונד קארל פירגעלי. דיא פערהאנדלונג, צו וועלכער 60 צייגען אונד 8 זאכפערשטאָנדיגע פאָרגעלאדען זינד, דירפטע איינע וואָכע דויערן.

* (קליינע נאכריכטען.) אין לאָנדאָן איזט דער געוועזענע מיניסטער-פרעזידענט קאמפבעלל-באננערמאנן געשטאָרבען, דעססען שיידען פאָם אמטע וויר פאָר קורצעם מיטגעטהיילט האבען. — אין בערלין האט דער יו-וועליער אראָן איינען זעלבסטמאָרד פעראיבט; ער הינטערלאָססט איבער איינע מיללאָן שולדען. — אין דער יוטע-פאבריק צו גייפעסט האבען זאָממטליכע בעשאָפטיגטע, 1200 אן דער צאהל, דיא ארבייט איינגעשטעללט, אום איינע לאָהן-ערהאָהונג צו ערציעלען. — אויס באָריסלאוו (גאליציען) ווירד דער בראנד מעהרערער נאפטא-גרובען געמעלדעט.

* (קלאססענלאָטטעריע.) געסטערן ווארדע דיא פרעמיע פאָן 600,000 קראָנען געצאָגען, זיא פיעל אויף דיא נוממער 80116, דיא אויך דען לעטצטען הויפט-טרעפפער פאָן 2000 קראָנען געוואנן, דער מיט דער פרעמיע פערבונדען וואר. **2000** קראָנען מיט דער גראָססען פרעמיע פאָן **600.000** קראָנען געוויננט: 80116; פערנער געוויננען **2000** קראָנען: 4617 16590 25699 25889 61123 93578 107220; **1000** קראָנען געוויננען; 18827 46936 47807 56791 62113 65504 82040 82369 103474 106164 106223; **500** קראָנען געוויננען: 8421 21551 31380 42077 44168 45441 46822 55325 75444 77694 78972 89945 90527 92518 95120. 466 טרעפפער ווארדען מיט יע **200** קראָנען געצאָגען.

* (אינזאָלווענצען.) דער וויענער קרעדיטאָרען-פעראיין גיבט נאכשטעהענדע אינזאָלווענצפאָללע בעקאננט: קארל קריבלינגער, נאָנגדאָרף; א' ראקאָש, יאסבערעיני; אנטאָן קאָרבאר, לאיבאך; טראיקאָ סטאָיאנאָוויטש, בודאפעסט (קראָנפרינצגאססע 18); פעטער טאָנקאָוויטש, סאבאדקא; מארטין שטעפאנצי, בראָד א' ד' קולפא; האדזי בעדזיר אי אהמעד קאלאדזיץ, מאָסטאר; יאָזעף סעיקארא, טיניסט; אנדרעאס קאדאר, קלויזענבורג; לעבאָוויטש מיקשא עט קאָמפ', גראָססווארדיין; י' קראזעק, וויען (פראנצענסבריקקענשטר' 28); י' מיטטענדאָרפער, לעאָבען; וויטטאָריא באָרטאָלאמעאָטטי, טריענט; נאָרבערט בארטל, וויפערט; וונעצעל יאראָשעק, ווזעטין; לאָרענצאָ איללליך, פאָלא; אדאָלף קעספיך, טעמעשוואר; ל' מעוואָראך, טעמעשוואר.

פראנץ יאָזעף ביטטערוואססער
בעסטעס אבפיהרמיטטעל

דאס יודענטהום
געגען דען קריעג.

(פאָרטזעטצונג.)

איינע אונצערטרעננליכע פעראייניגונג, איין הארמאָנישעס גאנצעס, איינע איינהייט זאָללען דיא עהעגאטטען, זאָלל דיא פאמיליע בילדען; דאס ווירד בערייטס אויף דען ערשטען זייטען דעס יידישען געזעטצעס בעפאָהלען. ניכט האס ער נאָך צאנק דארף דיא וואָהנונג איינעס יודען, דארף דאס הייליגע עהעבינדניס ענטווייהען. מאנן אונד וויב זאָללען איבערהויפט אללעס פערמיידען, וואס דען הייליגען פריעדען בעאיינטראָכטיגען קאָננטע. עס איזט בעססער, טראָקקענעס בראָד אין איינעם הויזע דעס פריעדענס אלס גאסטמאָהלער אין איינעם הויזע דעס צאנקעס — זאגט קאָניג סאלאמאָן, אונד איבעראיינשטיממענד לעהרען דיא טאלמודישען וויזען: איננערער הייזליכער צוויסט זייא אָרגער אלס אייססערער קריעג מיט דען אָרגסטען פיינדען. עהעגאטטען זאָללען אין פריעדען, איינטראכט אונד ליעבע מיטאיננאנדער לעבען, זאָנסט האבען זיא איהרען לעבענס-צוועקק פערפעהלט. זיא טראגען דיא פערפפליכטונג, דען פריעדען אים איננערן דעס הויזעס צו וואהרען. דאס וויב זאָלל דעם מאננע איינע געהילפין זיין, זיינע פריידען אונד ליידען טהיילען, איהם שטעטס ראטהגעבענד אונד העלפענד צור זייטע שטעהען אונד דער פריעדענס-ענגעל אין זיינעם הויזע זיין. אונד דער מאנן? זייא גוט געגען דיינע פרויא, ליעבע אונד שאָטצע זיא, פלאָססע איהר קיינע פורכט איין, בעגעגנע איהר מיט מילדע אונד זאנפטמוטה, היטע דיך, זיא צו קראָנקען, דענן דער טהראָנען-קוועלל דעס וויבעס איזט ערגיעביג — זאָ זינד דיא אלט-העבראָישען שריפטען אונערשאָפפליך אין לעהרען אונד מאהנונגען, דיא דארויף הינציעלען, דאס פאמיליענלעבען צו איינעם האָרט דעס פריעדענס צו מאכען.

אָהנליך וויא דער הייזליכע פריעדע ווארדע דען יודען אויך דער נאציאָנאלע פריעדע איין עקקשטיין אם ערהאבענען בויא דער יידישען זיטטען-לעהרע. אין דיא ביירגערליכע איינטראכט אללער שטאָנדע אונד קלאססען, אין דען צוזאממענשלוסס אללער קינדער איזראעל ווארדע דיא מאכט אונד לעבענספאָהיגקייט דעס יידישען פאָלקעס פערלעגט. דער נאציאָנאלע פריעדע וואר דער בעסטע שוטצוואלל, מיט דעם זיך דאס יודענטהום אומגעבען קאָננטע. ראָם ענטפאלטעטע זיך אים קריעגע, אבער יודא ווארד אים פריעדען שטארק אונד קראָפטיג, עס גאלט אלס הייליגסטע אויפגאבע אונד האָהערער צוועקק דעס יודענטהומס, דען פריעדען אונד דיא פערברידערונג אים יידישען פאָלקסלעבען צו ערהאלטען. דער יודע הולדיגטע אין יעדער הינזיכט דער איינהייט: וויא דער גאָטטעס-בעגריפף, זאָ בערוהטע אויך דער פאָלקס-בעגריפף אויף דער איינהייט, דעם צוזאממענשלוסס אללער קליינען טהיילע צו איינעם האַרמאָנישען גאנצען.

דיא מאכט דעס יודענטהומס לאג אין זיינעם נאציאָנאלען פריעדען. זיינע זיטטליכע גראָססע פערקאָרפערטע זיך אין דיעזעם. אונטער דען שוטץ-שפענדענדען פליגעלן דעס פריעדענס פערייניגט אין ליעבע אונד איינטראכט, וואר דאס יודענטהום געגען איינע וועלט פאָן פיינדען געבאָרגען, וועטטערפעסט אונד אונפערוויסטליך. דאס גלייכניס פאָם בינדעל ראָהר, דאס דער מיסקעלשטאַרקסטע מאנן ניכט צערברעכען קאנן, יעדעס איינצעלנע ראָהר אבער איין קינד לייכט צערבריכט — האבען שאָן דיא ראבבינען אין בעצוג אויף דען נאציאָנאלען פריעדען געגעבען. „ווענן איזראעל זעלבסט דען געטצען-דיענסט בעטרייבט, אבער צוגלייך דען נאציאָנאלען פריעדען בעוואהרט, זאָ שפריכט גאָטט: איך קאנן איהנען ניכטס אנהאבען, וויל פריעדע אונטער איהנען וואָהנט. זאָ זיא אבער געטהיילטען הערצענס זינד — זינד זיא וויא איין צערברעכליכעס שיפפ-אָהר אין דען האָנדען איהרער פיינדע"

דעם יודענטהום וואר דער נאציאָנאלע פריעדע אין האָהעס, זיטטליכעס אידעאל; דאס פאָלק זאָללטע איינע וועיטפע-צווייגטע פאמיליע, איינע געזעללשאפט פאָן ברידערן דארשטעללען. דאס יידישע פאָלק וואר פאָן נאטור אויס רוהעפערלאנגענד אונד פריעדליעבענד. אלס דיא קינדער איזראעל צום בערגע סיני קאמען, ווארדען זיא איינעם בינדע גלייך; דארום זאגטע גאָטט: „מיינע גאנצע לעהרע איזט פריעדע, איך וויל זיא דיעזעם פאָלקע געבען, דאס דען פריעדען ליעבט." (לקוט יתרו מ"ז.) דער בערוף דעס יידישען פאָלקעס וואר, איינע הייליגע נאציאָן צו זיין, איין פאָלק פאָן ברידערן, איין רייך פאָן פריעסטערן. היערמיט ווארדע דער גרונדשטיין צור נאציאָנאלען איינטראכט געלעגט. דענן דער פריעסטער זאָלל דאס פערבינדענדע, פעראייניגענדע עלעמענט אין דער געזעללשאפט בילדען. דעם פריעסטערס פפליכט איזט עס, פריעדליעבענד אונד פריעדענשטיפטענד צו זיין.

· · ·

זאָ שרייטעט דער יידישע פריעדענס-געדאנקע פאָם הייליגען פריעדען דורך דען נאציאָנאלען פריעדען צום אללגעמיינען וועלטפריעדען. דער אללגעמיינע וועלט-פריעדע האט אין דער רעליגיאָן וויא אין דער מאָראל זיינע צוקונפטס-זיכערע באזיס. דיא רעליגיאָן בעפיעהלט דיא מענשענליעבע, דיא נאָכסטענליעבע; וואָ דיא ליעבע הערשט, דא מוסס אויך דער פריעדע וואָהנען. דער פריעדע איזט דאס האָכסטע דער מאָראל-פרינציפיען, אין איהם פערקאָרפערן זיך רעכט אונד גערעכטיגקייט, וואהרהייט אונד טרייע. אויף דרייא פפיילערן באזירט דיא מאָראלישע וועלט: אויף רעכט, וואהרהייט אונד פריעדען. אבער אים פריעדען זינד שאָן רעכט אונד וואהרהייט מיט איינבעגריפפען; דענן וואָ רעכט אונד גערעכטיגקייט וואלטען, דא איזט פריעדע דיא געדייהליכע פאָלגע. ישעי' זאגט: „דאס ווערק דער גערעכטיגקייט איזט פריעדע"; אונד מעהר אין פאָעטישער פאָרם בריננגט דער פזאלמיסט דענזעלבען געדאנקען צום אויסדרוקק: „גערעכטיגקייט אונד פריעדען קיססען זיך". דער יודע פערבינדעט אויך אין זיינער דענקווייזע דיא אידעע דער וואהרהייט מיט דער דעס פריעדענס. דער וועג צור וואהרהייט איזט גלייכזאם דער וועג צום פריעדען.

(שלוסס פאָלגט.)

רעליגיאָן שטעללט דען גרונדזאַטץ אויף: „דיא פראָממען אללער פאָלקער, אלזאָ אויך אללער רעליגיאָנען, האבען אנטהייל אן דער עוויגען זעליגקייט.“ דאמיט איזט אונס יודען דיא פערפפליכטונג געגעבען, דען גאָטטעס-דיענסטליכען האנדלונגען איינעס יעדען קולטוס עהרפורכט ענטגעגענצובריגגען. וויר מיססען דאהער אויך פאָם שטאנדפונקטע אונזערער רעליגיאָן יענען עהרפורכטס-ווידריגען פאָרגאנג ניכט בלאָס אויף דאס טיעפסטע בעקלאגען, זאָנדערן אויך אויף דאס שאַרפסטע פערארורטהיילען. דיעזע ערקלאַרונג געבע איך היער פאָן דער קאנצעל אן הייליגער שטאַטטע אים נאמען דעס פאָרשטאנדעס אונד זאַממטליכער ראבבינער אונזערער קולטוס-געמיינדע אב.“

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (דאס אבגעאָרדנעטענהויז,) וועלכעס אם נאַכסטען מיטטוואָך וויעדער צוזאממענטריטט, ווירד – וויא בעריטס מיטגעטהיילט – אין ערסטער רייהע בעשטעבט זיין, דאס בידזשעה דעס שטאאטעס פיר דאס לויפענדע יאהר 1908 אין פערהאנדלונג צו ציעהען, דא דאס פראָוויזאָרישע בידזשעה מיט ענדע יוני אבלייפט. פאָר דען זאָממער-פעריען זאָלל דאס הויז אויך נאָך דיא פאָרלאגען איבער דיא שטייערר-רעפאָרם אונד איבער דיא געהאלטס-ערגאַנצונג דער קאטהאָלישען גייסטליכען ערלעדיגען.

* (סטאָליפין אונד דיא יודענפראגע.) וויא אויס פעטערסבורג מיטגעטהיילט ווירד, האט מיניסטער-פראַזידענט סטאָליפין דעם יידישען דומא-אבגעאָרדנעטען ניססעלאָוויטש ערקלאַרט, דאס דיא רעגיערונג אללעס געטהאן האבע, אום עטוואיגע יודענפערפאָלגונגען אנלאַסליך דער אָסטערפייערטאגע צו פערהינדערן. דער מיניסטער-ראטה האט וואָהל שאָן אים יאהרע 1906 דיא אויפהעבונג דער דיא רעכטע דער יודען איינשראַנקענדען געזעטצע אונד פעראָרדנונגען בעשלאָססען, יעדאָך האַלט עס דיא רעגיערונג נאָך פיר פערפריהט, דיא איינשלאַגיגען נייען געזעטצע בערייטס אין דער געגענוואַרטיגען טאגונג דער דומא איינצובריגגען. דיא נאַכסטע סעססיאָן דירפטע זיך היעפיר פאַראויסזיכטליך בעססער אייגנען. פאללס דיא דומא איינען בעזאָנדערען אויסשוסס צור רעגעלונג דער יודענפראגע צו דעלעגירען ווינשט, איזט דיא רעגיערונג געניגט, דיא לאגע דער יודען ניכט נור אן דעניגען אָרטען צו פערבעססערן, וואָ איהנען נאָך דעם געזעטצע דיא ניעדערלאססונג ערלויבט איזט, זאָנדערן אויך דאָרט, פאָן וואָ זיא אויסגעוויעזען זינד.

* (פאָן איינעם פאָלגענשווערען בלוט-בלבול) ווירד אונס אויס דער רוססישען שטאדט ווילנא געמעלדעט: אין דעם צווייא באהנ-שטאציאָנען פאָן היער ענטפערנטען דאָרפע שאנאָיצי, וואָ זיך צירקא 40–50 יידישע פאמיליען בעפינדען, וואָהנט איין פאַרבער נאמענס רינקעוויטש. אן איינעם זאמסטאג, 4 אוהר נאכמיטטאגס, אלס רינקעוויטש אונד דעססען פרויא פאָם הויזע אבוועזענד ווארען, ליעף איהר 8-יאַהריגעס טאָכטערכען יאממערנד אויף דיא גאססע אונד שריע, דאס איהר 2-יאַהריגעס ברידערכען אבגעשלאכטעט ווערדע. אלס דיא נאכבארן אינס צימער איילטען, פאנדען זיא דאס קינד טאָדט אין דער וויעגע מיט דורכשניטטענעם האלזע. פאָם מאָרדער פאנד מאן קיינע שפור. דאס מאַדכען שילדערטע איהן אלס איינען בלאָנד-באַרטיגען מאנן אין לאנגעם ראָקק, וויא איהן דיא יודען טראגען. זאָפאָרט שפראך מאן דאפאָן, דאס „דיא יודען“ דאס קינד געמאָרטעט האבען, „אום זיך כריסטענבלוט צו פערשאפפען.“ אם אבענד ראָטטעטען זיך דיא בויערן אונטער דעם רופע צוזאממען: „טאָדטעט דיא יודען!“ איינגע יודען וואורדען פאָן דען בויערן געבונדען אונד געמאַרטערט, דאמיט זיא איין „געשטאַנדניס“ אבלעגען זאָללען. אם זאָננטאג פריה קאם איינע בעהאָרדליכע קאָממיססיאָן אויס ווילנא אינס דאָרף. אלס „דער מאָרד-טהאט פערדאַכטיג“ וואורדע איין יידישער שוסטער נאמענס יאָסקע פערהאפטעט. אם מיטטוואָך בעצייכנעטע דאס מאַדכען דען פליישהויער נחמן אלס דען מאָרדער; אויך דיעזער וואורדע אין האפט גענאָממען. מאן גלויבט, דאס איין בויער זיך אלס יודע פערקלייבעט אונד דען מאָרד פעראיבט האט.

* (נעאָלאָגע געמיינדע אונד לייכענפערברעננונג.) אויס קאשוי שרייבט מאן אונס: „איינע פאָר קורצעם אין דייטשלאנד פערשטאָרבענע „יידישע“ פרויא האטטע היגטערלאססען, מאן זאָללע איהרע לייכע אין קאָבורג פערברעננען אונד איהרע אשע דאנן אין איהרעם געבורטס-אָרטע קאשוי בעערדיגען. דיעזער טאגע איזט דיא אשע היער אנגעלאנגט, וואורדע פאָן איינער גראָססען דעפוטאציאָן, אן דערען שפיטצע דער היעזיגע נעאָלאָגען-ראבבינער ד״ר קליין שטאנד, עמפפאנגען אונד אים נעאָלאָגען פריעדהאָף בעערדיגט.“ – זאָ וויט דיא מעלדונג, דיא וויר מיט רעזערווע פעראָפפענטליכען. זאָללטען אבער דיא קאשויער נעאָלאָגען דיא בעשטאטטונג דער אשע, טראָטצדעם דיא לייכענ-פערברעננונג דעם יידישען רעליגיאָנס-געזעטץ זאָ זעהר ווידערשפריכט, אויף איהרעם פריעדהאָפע ווירקליך עפפעקטוירט אונד דער הערר ראבבי זאָגאר היעבייא אססיסטירט האבען – זאָ וואָרע עס איין בעוויז דאפיר, דאס צווישען נעאָלאָגיע אונד וואהרעם יודענטהום דיא קלופט זיך איממער מעהר ערווייטערט.

* (איין מאָרד-פלאן געגען קאָניג מאנועל) וואורדע אין דער פאָרטוגיעזישען הויפטשטאדט ליססאבאָן ענטדעקקט. דער מאָרד-פלאן האַטטע אנלאַססליך דער בעפאָרשטעהענדען עראָפפנונג דעס פארלאמענטס אויסגעפיהרט ווערדען זאָללען. עס פינדען צאהלרייכע פערהאפטונגען רעפובליקאניש געזיננטער פאָליטיקער שטאטט.

* (בעציגליך דער רוססישען יודען אין בודאפעסט) פעראָפפענטליכט דיא הויפטשטאַדטישע פאָליצייא איינע ערקלאַרונג, אין וועלכער אונטער אנדערעם פאָלגענדעס געזאגט ווירד: יענער אויסלאַנדער, דער אין אונגארן צו וואָהנען ווינשט, ווירד, וועגן ער איין ניטצליכעס אונד ארבייטזאמעס מיטגליעד דער געזעללשאפט זיין וויל, זייטענס דער בעהאָרדע, אָהנע ריקקזיכט אויף אבשטאממונג אונד רעליגיאָן, נאָך קיינער ריכטונג הין בעאנשטאנדעט ווערדען. עס ווירד נור דער פאָליצייא דאס רעכט איינגערייטט, דיא פרעמדען צור אנמעלדונג איהרער ניעדערלאססונג צו פערהאלטען. דיעיעניגען, דיא זיך אלס פיר דיא אָפפענטליכע אָרדנונג שאַדליך ערוויעזען אָדער זיך אויס אייגענער קראפט ניכט צו ערהאלטען אים שטאנדע זינד, קאָננען אויסגעוויעזען ווערדען. דיא פאָר דעם יאהרע 1906 נאָך אונגארן געקאָממענען פרעמדען, דיא שטאַנדיגע ערווערבס-קוועללען בעזיטצען, זאָללען ניכט אונגאָטהיגערוויזע געצוואונגען ווערדען, זיך מיט דאָקומענטען צו לעגיטימירען.

* (דער בעריהמטעסטע גראף שטעפאן טיסא.) פאָר צירקא 4 יאהרען האט דער סאָציאליסטענ-פיהרער יאקאָב וועלטנער אין איינער פאָלקספערזאמלונג דען דאמאליגען מיניסטער-פראַזידענטען גראפען טיסא בעשולדיגט, בייא דער צוגרונדע געגאנגענען געווערבע-באנק, דערען פראַזידענט ער (טיסא) וואר, זיך אויף קאָסטען פיעלער ארמער לייטע בערייכערט צו האבען. דיא שטאאטסאנוואלטשאפט

פאָילעטאָן.

אים יודענפיערטעל צו ראָם.

– היסטאָרישע ערצאַהלונג אויס דעם 14. יאהרהונדערט. –

(9. פאָרטזעטצונג.)

דיא מוטטער פראגטע אין לייזעס, געבראָכענעס טאָנע: „זאָ זאָללען וויר דענן יעדע האָפפנונג אויפגעבען, דאס עס אונס געלינגען ווירד, אונזער הייסגעליעבטעס קינד זיינעם רייבער צו ענטרייססען? דענן איך פיהלע עס מיט אונצערשטאָרבארער געוויססהייט: זיא איזט ניכט טאָדט, אונזערע סאראה, נור אונס געראובט דורך איין שאַנדליכעס בובענשטיקק. איזט דענן ניעמאנד, ניעמאנד דא, דער אונס ארמען ראטהען אונד העלפען קאָננטע?“

אונד וויעדערום, פאסט אָהנע זיין וויססען אונד וואָללען, טראטען מאָזעס וואָרטע: „דער קאָלא איזט אונזער מאנן!“ סימאָן אויף דיא ליפפען, אונד דא דיא עלטערן איהן פערוואונדערט אנזאהען, פוהר ער מיט שטייגענדעם אייפער פאָרט:

„יא, וואהרליך, צום ריענצי לאססט אונס געהען! ער האט איין הערץ פיר דאס פאָלק, פיר אללע, דיא אונטער דער בעדריקקונג, דער פרעכען ווילקיר דער גראָססען ליידען מיססען. נאנץ ראָם נימםט פארטייא פיר אָדער געגען איהן, אבער דיא צאהל זיינער אנהאַנגער וואַכסט פאָן טאג צו טאג. שאָן האט ער וואגען דירפען, דעם פאָלקע אים בילדע צו צייגען, וואהין עס מיט איהם קאָממען ווירד, וועגן עס זיך ניכט ערהעבט געגען זיינע בעדראַנגער. פאטער, ווענדען וויר אונס אן איהן! ער ווירד מיטהיג נענוג זיין, אונזערע זאכע צו פיהרען דען קאָלאָנגאַ'ס געגעניבער. וועגן אנדערע פיינע צוריקקוויכען פאָר דעם מאַכטיגען געשלעכט – ער, ריענצי, ווירד דעם רעכט אונד דער גערעכטיגקייט צום זיעגע פערהעלפען.“

„אונד ביזט דוא ווירקליך זאָ פעלזענפעסט איבערצייגט, מיין זאָהן“, פראגטע דער פאטער מיט טיעפעם ערנסט, „דאס דיינע שוועסטער ניכט פרייוויללינ געגאנגען איזט? דוא ווארסט דאָך נאָך ביז פאָר קורצעם זעלבסט אין באנגען צווייפעלן.“

„יא, פאטער, אבער אין מיינעם הערצען האבע איך סאראה אלל דיעזע צווייפעל זייטהער אבגעבעטען. איינע אונפאָרזיכטיגקייט מאג זיא זיך האבען צו שולדען קאָממען לאססען; אבער דאס זיא איהרער אונד אונזערער עהרע האַטטע פערגעססען קאָננען – ניין, דאס איזט אונמאָגליך! וואָהער מיר זאָ פלאָטצליך דיעזע איבערצייגונג געקאָממען? איך ווייסס עס ניכט; איך ווייסס נור, דאס איך מיין לעבען פיר סאראהס אונשולד אונד רייגהייט צום פפאנדע זעטצען מאָכטע.“

„פיר דאס וואָרט זעגנע דיך גאָטט, מיין געליעבטער זאָהן!“ ענטגעגנעטע דיא מוטטער מיט איבערשטראָמענדען אויגען, וואַהרענד דער פאטער, דעם יונגען מאננע דיא האנד רייכענד, זאגטע:

„זאָ טהוע, וואס דיין הערץ דיר איינגיבט, אונד מאָגע דער אללמאַכטיגע דיין פאָרהאבען געלינגען לאססען!“

עס וואר ניכט שווער, זיך צוטריטט צו פערשאפפען צו דעם מערקווירדיגען מאננע, דער, אויס דען אונטערסטען פאָלקסשיכטען ענטשפרונגען, זיך צו איינער זאָ איינגנארטיגען שטעללונג עמפאָרגעשוואונגען האטטע. ריענציס הויז שטאנד דען גאנצען טאג פיר יעדערמאנן אָפפען, דער איין אנליעגען פאָרצובריגגען האטטע, דורפטע איינטרעטען.

אבער איינען זאָלכען צוזאממענפלוסס פאָן מענשען וויא הייטע האטטע דיא לענאָנגא-שטראססע נאָך ניעמאלס צופאָר ערבליקקט. דיא מעגנע דראַנגטע זיך דעראַרט, דאס סימאָן באלד וועדער פאָר, נאָך ריקקוואַרטס קאָננטע. דיא רופע: „האָך ריענצי! עס לעבע דער פאסטט! ניעדער מיט דען טיראנגען!“ וויעדערהאָלטען זיך איינמאל איבער דאס אנדערע מיט וואכסענדער שטאַרקע. עס וואר, אלס וואַרע דיא נייע מאָרגענזאָננע בערייטס אנגעבראָכען, אלס וואַרע דיא בעפרייענדע טהאט, נאָך דער מאן זאָ הייססעס פערלאנגען טרוג, שאָן וואהרהייט אונד ווירקליכקייט געוואָרדען.

נור איינען איינציגען אַלטערען בירגער אין זיינער נאַהע האָרטע סימאָן צווייפעלנד זאגען: „אבער האט דענן דער ריענצי ווירקליך שאָן זאָוויעל דיא מאכט אין האַנדען, דאס ער עס וואגען דארף, אין זאָלכער וויזע אויפצוטרעטען?“ אבער פינף, זעכס שטיממען אין זיינער נאַהע אנטוואָרטעטען גלייכצייטיג: „דאראן צווייפעלט איהר? איהר ווערדעט איירע וואונדער ערלעבען! עבען יעטצט זינד אבגעזאנדטע אויס אללען בעצירקען דער שטאדט ביים קאָלא אונד פערהאנדעלן מיט איהם, וויא דיא באראָנע צו פאארען צו טרייבען זינד. ניין, מייסטער פיליפפאָ, דאס יאָך האבען וויר, דעם היממעל זייא דאנק, דענן דאָך דיא לאַנגסטע צייט געטראגען! דער מיינט עס ניכט עהרליך מיט דעם פאָלקע, דער אן ריענצי צווייפעלן קאנן!“

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)